

Г.Г. Дендемарченко
Dendemarchenko, H.H.

Організація громадських робіт (досвід Черкаської обласної служби зайнятості)

Management of public works

(Cherkasy Oblast Employment Service case study)

Черкащина розташована в центральній частині України. Тут розвинені хімічна, текстильна, машинобудівна, приладобудівна галузі. В аграрному секторі економіки провідне місце посідає вирощування зернових культур, овочівництво, садівництво, тваринництво, переробна промисловість, тобто економіка регіону носить індустріально-аграрний напрям. Поряд з тим слід зазначити: сезонність сільськогосподарського виробництва впливає на попит роботодавців у робочій силі, що, відповідно, накладає свій відбиток на особливості регіонального ринку праці.

Майже половина населення області – сільські мешканці, аналогічна ситуація і з безробітними, що користуються послугами обласної служби зайнятості. Для Черкаського регіону наявність роботи з постійним характером є проблематичною. З початком сільськогосподарських робіт кількість вакансій збільшується, а до кінця року – поступово зменшується. Слід зазначити, що дві третини вакансій мають розмір зарплати, що не перевищує середній по області.

Складна економічна ситуація, що склалася в країні і на Черкащині, призвела до спаду виробництва, зменшення кількості вакансій, збільшення кількості осіб, які залишилися без роботи. Тому в умовах дефіциту робочих місць та гострої конкуренції на ринку праці все більшого значення набувають громадські роботи.

Щороку відповідно до соціальних потреб територіальних громад органи влади та місцевого самоврядування визначають перелік видів громадських робіт. У 2015 р. визначені такі основні їх види: догляд за громадянами в закладах соціальної сфери, супровід осіб з вадами зору, благоустрій та озеленення території населених пунктів, упорядкування придорожніх смуг, догляд за особами з інвалідністю тощо.

Відомо, що для безробітних громадян участь у таких роботах дозволяє зберегти або відновити мотивацію до праці, працювати в колективі, відчувати себе потрібним, активізувати свої прагнення до пошуку постійної зайнятості. Крім цього громадські роботи є своєрідним механізмом підбору постійних працівників. Не рідко саме під час проведення таких робіт керівники підприємств, оцінивши здібності безробітних, запрошують їх на постійну роботу.

Після внесення змін до закону “Про зайнятість населення” та Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру була розпочата спільна робота представників обласного центру зайнятості, обласної державної адміністрації та обласної ради з відпрацювання нового механізму організації робіт. Після проведених консультацій підготовлено лист обласного центру зайнятості про внесення змін до програм зайнятості або затвердження окремих програм організації та фінансування громадських робіт з примірною формою такої програми.

Після затвердження Міністерством соціальної політики примірної форми договору про організацію громадських робіт та фінансування їх організації обласний центр зайнятості для використання у роботі базовими центрами зайнятості області розробив форму договору та затвердив наказом її застосування.

На місцях керівники центрів зайнятості під час проведення засідань, колегій, сесій, які відбулися в районних адміністраціях за участю сільських голів, ініціювали питання організації громадських робіт у селах та селищах регіону. Надавали роз'яснення щодо змін в організації громадських робіт та їх фінансуванні, переваг співпраці зі службою зайнятості.

Для того, щоб робота була планомірною, центри зайнятості завчасно починали проведення організаційних заходів. Стало традицією звернення в листопаді кожного року до сільських голів із пропозиціями щодо визначення та затвердження видів громадських робіт, формування програм організації та фінансування громадських робіт на наступний рік та виділення коштів із

місцевих бюджетів. Більшість сільських рад здійснюють це у грудні, а після виділення коштів у січні-квітні з ними укладаються договори про організацію громадських робіт та фінансування їх організації.

Прикладом ефективної роботи щодо організації та проведення громадських робіт є досвід Черкаського районного центру зайнятості, за допомогою якого у 2015 р. на такі роботи були працевлаштовані 907 людей. Традиційними видами громадських робіт є: благоустрій території сіл району, упорядкування кладовищ, меморіалів, пам'ятників, братських могил та інших місць поховання загиблих захисників Вітчизни, ліквідація несанкціонованих сміттєзвалищ, упорядкування території автобусних зупинок, зон відпочинку.

Наприклад, з'явилася потреба інформування населення щодо порядку отримання житлових субсидій та технічної підготовки документів та запитів з кур'єрською доставкою, що значно полегшило оформлення субсидій громадянам. Фахівці ЦЗ проаналізували ситуацію і відмітили, що таку суспільно-корисну роботу можуть виконувати безробітні, тому для організації подібних робіт центр зайнятості письмово звернувся до управління праці та соціального захисту населення Черкаської районної державної адміністрації з метою визначення потреби в обсягах та видах робіт. Після визначення потреби керівництво центру зайнятості та управління праці звернулося до районної ради з пропозицією щодо затвердження програми організації та фінансування громадських робіт, виділення коштів управлінню праці з районного бюджету.

Розпорядженням районної державної адміністрації роботодавцем визначено управління праці, яке організовує громадські роботи за видом “інформування населення про порядок отримання житлових субсидій та робота з документацією”.

Сесія районної ради прийняла рішення щодо виділення коштів, після чого було укладено договір, за умовами якого управління праці створило п'ять тимчасових робочих місць “соціальних робітників”, які були укомплектовані безробітними. Центр зайнятості забезпечив управління праці та зайнятості зразками документів та надав допомогу з їх оформлення.

Запит на потребу в організації громадських робіт з інформування населення про порядок отримання житлових субсидій був надісланий і сільським радам району. Протягом вересня-грудня 2015 р. у Черкаському районі в громадських роботах з інформування населення про порядок отримання житлових субсидій взяло участь 20 осіб з числа безробітних, а взагалі в області до таких робіт було залучено майже 350 людей.

Така співпраця є економічно вигідною для роботодавців та безробітних. Її доцільність відзначила начальниця управління праці та соціального захисту населення Уманської РДА Т. Бондаренко: “Організація та проведення громадських робіт є досить суттєвою допомогою, адже за одержання субсидій звертається багато жителів району. А обробити велику кількість документів та поданої інформації спеціалісти управління не можуть, тому роботу, що не потребує спеціального фахового рівня (обробку документації, розповсюдження інформації про оформлення житлових субсидій жителям Уманського району), виконують безробітні, які залучалися на ці роботи”.

Цю думку підтримує і голова виконкому Юрківської сільської ради Звенигородського району В. Цегельна: “Зроблено великий обсяг робіт по збору та упорядкуванню документації по субсидіях. Крім того, завдяки співпраці з центром зайнятості покращився благоустрій території села, а саме: викошена трава, прибрано та упорядковано території кладовищ, ліквідовано несанкціоновані сміттєзвалища”.

Яскравим прикладом ефективної роботи щодо проведення громадських робіт є Чигиринщина. З року в рік кількість туристів, які відвідують історичну спадщину, постійно зростає. Тому благоустрій історичних об'єктів є одним із важливих напрямів співпраці з владою. У період підготовки до великодневних свят, Дня Перемоги Чигиринська РДА оголошує конкурс серед сільських рад на найкраще упорядкований населений пункт. До участі залучають і безробітних громадян.

Серед уже звичних видів робіт окремо виділяються профілактичні роботи із запобігання порушень громадського порядку в місті. Відповідний досвід щодо реалізації програми “Шериф” був запозичений у колеґ із Херсонщини.

Дендемарченко Григорій Григорович, директор Черкаського обласного центру зайнятості (Черкаси).

Dendemarchenko, Hryhorij Hryhorovych, Director, Cherkasy Oblast Employment Center (Cherkasy).

© Дендемарченко Г.Г., 2016

© Dendemarchenko, H.H., 2016

Чигиринський районний центр зайнятості здійснив ряд організаційних заходів: спочатку звернувся з відповідною ініціативою до РДА, районної ради, Чигиринського РВ УМВС у Черкаській області, направив сільським головам рекомендовані листи щодо можливості реалізації соціально направленої проекту. Під час особистої зустрічі керівництва центру зайнятості та районного відділу УМВС України в Черкаській області була визначена потреба в даному напрямі співпраці.

Другим етапом стала нарада за участю керівників центру зайнятості та райвідділу УМВС, сільських голів, голови РДА та міського голови щодо можливості організації громадських робіт, спрямованих на запобігання злочинності та недопущення порушень громадського порядку. Під час наради відбулася презентація проекту громадських робіт на прикладі Херсонської області, визначили коло осіб, яких необхідно залучити до участі в таких роботах. Особливий акцент ставився на демобілізованих учасників АТО та внутрішньо переміщених осіб. Районний центр зайнятості уклад угоду про співпрацю з районним відділом УМВС в Черкаській області.

Сільські ради та міська рада отримали листи з рекомендацією:

- на сесії сільської (міської) ради затвердити зміни до програми "Організація та фінансування громадських робіт для населення у 2015–2016 рр.", а саме: розділ "Перелік видів громадських робіт" доповнити пунктом "Інформування населення щодо запобігання порушень громадського порядку";

- на засіданні виконкому сільської (міської) ради включити до переліку видів робіт "Інформування населення щодо запобігання порушень громадського порядку".

При Чигиринській міській раді, Суботівській та Мельниківській сільських радах створені тимчасові робочі місця "шерифів", основною функцією яких є проведення роботи, спрямованої на запобігання злочинності та недопущення порушень громадського порядку.

Даний напрям роботи є досить актуальним в регіоні, про що свідчить і досвід інших центрів зайнятості. Але на цьому шляху не завжди одразу вдається отримати результат. Наприклад, Манківський районний центр зайнятості, звернувшись до районного відділу внутрішніх справ щодо можливості проведення робіт із запобігання порушення громадського порядку, отримав спочатку негативну відповідь у зв'язку з відсутністю коштів у місцевому бюджеті. Тому вирішено було звернутися до Манківської селищної ради, яка відгукнулася на цю пропозицію. На сесії селищної ради були виділені кошти для реалізації проекту та доповнено перелік видів громадських робіт.

Результатом співпраці стало укладання договорів на громадські роботи з Манківською селищною радою. До реалізації цього проекту було залучено троє осіб із числа безробітних, які брали участь в АТО. Координацію дій взяв на себе відділ внутрішніх справ. Демобілізовані військовослужбовці проводили роз'яснювальну та профілактичну роботу, переважно з учнівською молоддю, щодо підтримання громадського порядку, запобігання злочинам.

При організації громадських робіт не залишають поза увагою й інші соціально вразливі категорії населення, які потребують допомоги у повсякденному житті. На увагу заслуговує досвід проведення відповідної роботи в Черкаському міському центрі зайнятості, який спільно з виконавчим комітетом міської ради організував тимчасову зайнятість для 1,7 тис. безробітних. Особи, задіяні у громадських роботах, насамперед беруть участь у вирішенні проблем соціального характеру, наприклад, здійснюють супровід осіб з вадами зору (Черкаська обласна організація товариства сліпих) та осіб, які потребують соціальної адаптації в суспільстві (Черкаське обласне відділення всеукраїнської благодійної організації "Всеукраїнська мережа ЛЖВ" та Черкаська благодійна організація людей, що живуть з ВІЛ/СНІД "Від серця до серця"), догляд за дітьми-інвалідами (ГО "Спілка батьків дітей-інвалідів-оновлена").

Тісні зв'язки із зазначеними вище організаціями налагодилися завдяки співпраці під час проведення заходів, які ініціював міський центр зайнятості. Це – проведення круглих столів із соціальних питань та семінарів з питань працевлаштування інвалідів, осіб, що живуть з ВІЛ/СНІД, організація ярмарків вакансій для інвалідів, а також індивідуальні відвідування роботодавців безпосередньо на підприємствах фахівцями відділу взаємодії з роботодавцями та керівництвом центру зайнятості. Під час таких заходів роботодавці отримували інформацію про можливості служби зайнятості, у т.ч. і про працевлаштування шукачів роботи на тимчасові робочі місця. Кожного роботодавця, який виявив потребу та бажання організувати громадські та інші роботи тимчасового характеру, фахівці міського центру зайнятості супроводжують консультаційними послугами на постійній основі.

З метою своєчасної організації громадських робіт Черкаський міський центр зайнятості наприкінці року звернувся до Черкаської міської ради із пропозицією щодо включення роботодавців до переліку роботодавців та видів громадських робіт, які будуть проводитись у наступному році за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та коштів міського бюджету.

Рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради був затверджений зазначений перелік. Після прийняття міського бюджету на наступний рік та на підставі лімітної довідки про бюджетні асигнування та кредитування, виданої департаментом фінансової політики Черкаської міської ради, департаментом економіки та розвитку Черкаської міської ради поінформував центр зайнятості про помісячний розподіл коштів міського бюджету по організаціях та надав копію такого плану асигнувань. Відповідно до зазначеного плану роботодавці склали та затвердили кошториси витрат фінансування організації громадських робіт, які погодили із департаментом економіки та розвитку Черкаської міської ради та Черкаським міським центром зайнятості. На підставі кошторисів уклалися договори про організацію громадських робіт та їх фінансування між роботодавцями та Черкаським міським центром зайнятості.

У результаті діти-інваліди охоплені увагою та доглядом, їхні батьки відчули підтримку та отримали можливість зайнятись трудовою діяльністю. За допомогою безробітних люди з вадами зору мали змогу вирішити свої побутові, культурні, медичні та інші потреби, а колишні ув'язнені та безхатченки зробили перші кроки до соціальної адаптації.

Останнім часом у службі зайнятості з'явилася нова категорія громадян, котрі потребують допомоги у якнайшвидшому працевлаштуванні, – демобілізовані учасники АТО. Але існують проблеми, що ускладнюють цей процес, у першу чергу – стан здоров'я учасників АТО та отримані психологічні травми. І початком їхньої поступової реабілітації є звертання до служби зайнятості, яка пропонує розпочати повернення до мирного життя з тимчасової зайнятості.

Одним із успішних прикладів трудової реабілітації є організація громадських робіт Христинівським районним центром зайнятості, який завдяки налагодженню зв'язкам з роботодавцями забезпечив тимчасову зайнятість для 11 учасників АТО.

Організація таких робіт здійснюється у тісній співпраці з органами влади та місцевого самоврядування. Наприкінці минулого року, після виборів, склад керівників територіальних центрів оновився, тому постало питання щодо проведення для них презентації послуг служби зайнятості. Наприклад, Монастирищенський районний центр зайнятості на початку листопада минулого року провів низку відповідних семінарів, круглих столів із соціальними партнерами, де відбулося знайомство керівного складу та фахівців районного центру зайнятості з новообраними керівниками територіальних громад.

За тематикою проведення семінари були спрямовані на активізацію співпраці з урахуванням можливостей служби зайнятості: "Тимчасова зайнятість населення шляхом проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру, у т.ч. для інвалідів та внутрішньо переміщених осіб. Скористайтесь шансом раціонально розподілити власні кошти та використати підтримку держави", "Правові та організаційні засади Закону "Про зайнятість населення", у т.ч. щодо працевлаштування інвалідів. Практичні питання застосування Закону". Під час таких заходів директор та фахівці районного центру зайнятості наголошували на важливості та необхідності проведення громадських робіт, наводили приклад ефективної роботи Монастирищенської міської ради, яка протягом 2015 р. працевлаштувала на громадській роботі 149 безробітних. Загалом до громадських робіт за 2015 р. було залучено 295 безробітних Монастирищини, які бажать продовжувати роботу.

У липні 2015 р. Черкащину з робочим візитом відвідав заступник Міністра соціальної політики України Віктор Іванкевич спільно з членами правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; головою Державної служби України з питань праці Романом Чернегою та директором Департаменту соціальної політики Федерації роботодавців України Юрієм Кузовим. Не випадково урядовці приїхали на Черкащину напередодні засідання комісії правління Фонду стосовно підходів у співфінансуванні громадських робіт, адже в області показники охоплення громадськими роботами одні з найвищих у країні (Черкаська область – 23%, у середньому по Україні – 16%).

У рамках візиту відбулися зустрічі з головою та керівниками структурних підрозділів обласної державної адміністрації, міським головою Черкас та керівниками підприємств обласного центру. Делегація відвідала підприємства та громадські організації інвалідів, які активно залучають до проведення громадських робіт зареєстрованих безробітних. Під час зустрічі представники влади і керівники підприємств піднімали важливі питання та обмінювалися думками щодо співфінансування громадських робіт, підкреслювали їх соціальну значимість як для учасників, так і для суспільства в цілому.

Підсумовуючи слід зазначити, що при організації громадських робіт Черкаська обласна служба зайнятості має певні позитивні результати. Для досягнення визначених цілей використовується досвід інших регіонів та проводиться щойл власних новацій. Враховуючи ситуацію, яка склалася в країні, колектив обласної служби зайнятості шукає нові антикризові підходи для покращення ситуації на ринку праці Черкащини.

Стаття надійшла 22.01.2016